

KAROL KUKUŁA*, SŁAWOMIR LISEK**
Kraków

**ANALIZA ZMIAN SYTUACJI FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW POLSKICH
BRANŻY MLECZARSKIEJ W LATACH 2010–2012**

Słowa kluczowe: bezrobocie, branża mleczarska, kondycja finansowa przedsiębiorstw

STRESZCZENIE

W latach 2010–2012 sytuacja na rynku pracy stawała się coraz trudniejsza. Przedsiębiorstwa branży mleczarskiej, głównie spółdzielnie, nastawione były przede wszystkim na produkcję, której ostatecznym odbiorcą były gospodarstwa domowe, czyli podmioty bardzo silnie uzależnione od sytuacji pracowników. Cel artykułu to analiza zmian sytuacji finansowej przedsiębiorstw branży mleczarskiej w trudnej sytuacji na rynku pracy. Badań dokonano wykorzystując metody wielowymiarowej analizy porównawczej, szczególnie miarę syntetyczną sytuacji finansowej przedsiębiorstw. W ich wyniku stwierdzono, iż sytuacja finansowa przedsiębiorstw mleczarskich uległa pogorszeniu, jednak nadal na koniec badanego okresu była dobra.

Wprowadzenie

Niniejszy artykuł jest poświęcony analizie zmian sytuacji finansowej przedsiębiorstw przemysłu mleczarskiego w latach 2010–2012 z wykorzystaniem metod wielowymiarowej analizy porównawczej. Lata te to czas niekorzystnych zmian zachodzących na rynku pracy. Interesujący z punktu widzenia gospodarczego jest problem, jak radziły sobie przedsiębiorstwa, których produkcja skierowana była do finalnego konsumenta w sytuacji niekorzystnych zmian na rynku pracy.

* Karol Kukuła, prof. zw. dr hab., Katedra Statystyki Matematycznej, Wydział Rolniczo-Ekonomiczny, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, e-mail: ksm@ur.krakow.pl.

** Sławomir Lisek, dr, Katedra Statystyki Matematycznej, Wydział Rolniczo-Ekonomiczny, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, e-mail: s.lisek@ur.krakow.pl.

Celem niniejszego artykułu jest zbadanie, jak zmieniała się pozycja finansowa przedsiębiorstw branży mleczarskiej wobec trudnej sytuacji na rynku pracy.

Zmiany na rynku pracy w latach 2010–2012

Stopa bezrobocia, przeciętny dochód rozporządzalny na osobę w tys. zł, produkt PKB w mld zł w Polsce w latach 2010–2012 kształtowały się jak w tabeli 1.

Tabela 1

Wybrane dane makroekonomiczne

Rok	2010	2011	2012
Stopa bezrobocia (w %)	12,40	12,50	13,40
Przeciętny dochód rozporządzalny na osobę (w tys. zł)	1,20	1,23	1,28
PKB w (mld zł)	1417	1528	1595

Źródło: *Rocznik statystyczny pracy*, GUS 2012, s. 171, tabela 1(41), s. 176, tabela 8 (48); *Rocznik statystyczny RP*, GUS 2013, s. 298, tabela 1(206), s. 695, tabela 1(569).

W tabeli 1 ukazano niekorzystne tendencje na rynku pracy dotyczące grupę ostatecznych klientów przedsiębiorstw branży mleczarskiej. Wzrastała procentowa stopa bezrobocia. Wprawdzie dało się odczuć nieznaczny wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych 2,82% w 2011 roku i 3,55% w 2012 roku), natomiast według tego samego rocznika [s. 307, tabela 7 (212)] wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł 4,1% w 2011 roku i 3,6% w 2012 roku. Można więc powiedzieć, iż realnego wzrostu dochodu rozporządzalnego nie było.

PKB w analizowanym okresie systematycznie wzrastał, ale dane dotyczące wzrostu stopy bezrobocia i braku realnego wzrostu dochodu gospodarstw domowych pozwalają stwierdzić, iż pogorszeniu uległa sytuacja ekonomiczna ostatecznych klientów przemysłu mleczarskiego.

Material badawczy

Podstawą do przeprowadzenia badań są sprawozdania finansowe – głównie bilanse – jednostek uwzględnionych w artykule, a wybranych metodą losową, które można uznać za reprezentatywne dla polskiego przemysłu mleczarskiego. Ich reprezentatywność wynika z wyboru losowego i dostatecznej liczebności. Oceny sytuacji finansowej dokonano z wykorzystaniem mierników diagnostycznych sytuacji finansowej przedsiębiorstwa ustalonych w pracy doktorskiej S. Liska oraz

skonstruowanej tam miary syntetycznej¹. Diagnostyczne wskaźniki sytuacji ekonomicznej dla wybranych przedsiębiorstw w badanym okresie zawarto w tabeli 2.

Tabela 2

Diagnostyczne mierniki sytuacji finansowej reprezentatywnych przedsiębiorstw²

Przedsiębiorstwo	ROE w %			ROA w %			ZKW			PS		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
OSM Krasnystaw	13,10	13,10	13,10	9,58	6,67	5,71	0,37	0,38	0,35	3,33	3,38	3,62
Mlekovita	7,81	7,81	7,81	4,87	5,17	4,41	0,60	0,79	0,79	1,11	1,10	1,18
OSM Skala	2,28	2,28	2,28	1,46	2,92	2,48	0,56	0,55	0,49	1,72	1,81	1,90
Bakoma	26,71	26,71	26,71	7,29	4,15	6,52	2,66	3,71	3,12	0,77	0,54	0,63
OSM Rokitnianka	6,67	6,67	6,67	4,69	1,77	0,61	0,42	0,49	0,45	1,98	2,16	2,09
OSM Śrem	3,06	3,06	3,06	1,84	0,50	1,06	0,66	0,54	0,56	1,67	1,76	1,77
SM Bielmlek	15,66	15,66	15,66	6,58	2,96	0,40	1,38	2,76	2,96	0,31	0,19	0,10
SM Ryki	3,27	3,27	3,27	2,11	4,20	3,19	0,55	0,68	0,85	1,46	1,05	1,23
OSM Jasionka Rosielna	13,10	13,10	13,10	9,58	6,67	5,71	0,37	0,38	0,35	3,33	3,38	3,62
SMU Strzałkowo	8,95	8,95	8,95	4,84	3,69	4,80	0,85	1,19	1,15	1,22	1,13	1,63
Mlekpól	3,10	3,10	3,10	1,95	2,19	1,31	0,59	0,59	0,53	1,81	1,89	2,16
Spomlek	0,28	0,28	0,28	0,08	0,31	1,70	2,37	2,14	1,80	0,75	0,87	0,79
OSM Małuta	16,82	16,82	16,82	7,45	6,62	4,04	1,26	1,15	1,01	1,02	1,05	1,31
OSM Piątnica	3,05	3,05	3,05	2,19	0,90	1,43	0,39	0,55	0,55	2,12	1,74	1,29
OSM Czarnków	6,64	6,64	6,64	4,99	4,87	0,34	0,33	0,30	0,37	2,49	2,36	2,56
OSM Limanowa	0,87	0,87	0,87	0,40	2,22	1,80	1,19	1,15	1,01	0,54	0,59	0,56
Cuiavia OSM	17,11	17,11	17,11	8,47	0,75	-3,19	1,02	1,26	1,37	0,78	0,99	0,90
SM Gostyń	3,36	3,36	3,36	1,98	2,23	-1,88	0,70	0,65	0,67	1,48	1,54	1,31
OSM Wart – Milk	6,03	6,03	6,03	2,00	0,15	0,24	2,01	2,22	2,49	0,81	0,87	0,82
OSM Głuchów	3,20	3,20	3,20	1,39	0,79	0,10	1,30	1,07	1,07	0,92	0,91	0,86
OSM Grodzisk Mazowiecki	10,67	10,67	10,67	6,90	5,09	4,22	0,55	0,61	0,65	1,59	1,83	2,00
OSM Sanniki	0,99	0,99	0,99	0,56	0,45	0,57	0,78	0,89	0,86	1,70	1,59	1,66
OSM Olesno	21,46	21,46	21,46	9,29	4,17	-2,40	1,31	1,40	1,53	1,05	1,13	1,10
Zott Polska	13,13	13,13	13,13	10,04	12,80	9,48	0,31	0,29	0,31	2,36	3,48	2,34
SM DEMI	2,05	2,05	2,05	0,92	0,49	0,18	1,23	1,16	1,19	0,83	1,02	1,02
OSM Międzybórz	13,09	13,09	13,09	5,86	4,08	2,40	1,24	1,20	1,26	0,99	1,16	1,23
S. S. D. M.	12,34	12,34	12,34	5,84	7,51	4,98	1,11	1,08	1,24	1,74	1,87	1,76
Mleczwart	9,68	9,68	9,68	5,31	11,54	1,39	0,82	0,56	0,42	1,34	1,50	2,06
OSM Łowicz	2,47	2,47	2,47	0,81	0,47	0,46	2,06	2,07	1,66	0,99	0,96	0,95

Źródło: obliczenia własne.

¹ Szerzej na temat konstrukcji tej miary w publikacji S. Liska, *Mierniki syntetyczne w procesie diagnozowania sytuacji finansowej przedsiębiorstwa*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2009, nr 542, s. 263–270.

² Obliczono na podstawie sprawozdań finansowych poszczególnych jednostek według wzorów zawartych w: L. Bednarski, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2007, s. 79, 85, 109, 114.

Omawiając wybrane przedsiębiorstwa, można stwierdzić, iż charakteryzowały się one w znakomitej większości zyskownością. Ujemne wskaźniki zyskowności zdarzały się wyłącznie w 2012 roku i dotyczyły jedynie 3 przedsiębiorstw. Można więc powiedzieć, iż działalność polegająca na produkcji mleczarskiej w ogromnej większości była dochodowa w badanym okresie.

Omówienie sytuacji finansowej badanych przedsiębiorstw na podstawie mierników diagnostycznych

W roku 2010 wszystkie analizowane przedsiębiorstwa były rentowne. W 23 przypadkach zyskowność kapitału własnego przekraczała 3%, natomiast w przypadku 6 podmiotów była niższa. Przeciętna zyskowność netto kapitału wynosiła 0,0852, odchylenie standardowe – 0,0677, wartość współczynnika zmienności – 79,48%.

W roku 2011 również wszystkie analizowane przedsiębiorstwa były zyskowe. W przypadku 19 przedsiębiorstw ROE przekraczała 3%, natomiast w przypadku 10 była niższa. Średnia ROE wynosiła 6,93%, odchylenie standardowe – 5,70%, współczynnik zmienności – 82,19%. W roku 2011 przeciętna zyskowność netto analizowanych przedsiębiorstw była wysoka. Różnice pomiędzy przedsiębiorstwami w tym względzie były znaczne, niższe w porównaniu z rokiem 2012.

W 2012 roku ROE przekroczyła 0,03 w 14 przypadkach. W przypadku 12 przedsiębiorstw ROE była dodatnia, ale niższa od 0,03. W 3 przypadkach ROE była ujemna. Średnia wielkość ROE w 2012 roku wynosiła 4,15%, co wyraźnie przekroczyła 3%. Odchylenie standardowe ROE wynosiło 6,40%, współczynnik zmienności – 154,04%. Analizowane przedsiębiorstwa były więc w zasadzie zyskowe, jednak znacznie różniły się pomiędzy sobą w 2012 roku pod względem zyskowności kapitałowej.

W omawianych latach średnia wartość ROE ulegała zmianom, co pokazano w tabeli 3.

Tabela 3

Zmiany średniej wartości ROE w analizowanym okresie

Rok	2010	2011	2012
Średnia wartość ROE w %	8,52	6,93	4,15

Źródło: opracowanie własne.

Należy zatem stwierdzić, iż rentowność netto kapitału własnego w badanym okresie systematycznie spadała, osiągając na koniec 2012 roku wielkość nadal zadowalającą (4,15%), jednak wynoszącą mniej niż połowa zyskowności netto kapitału własnego w 2010 roku.

Wartość współczynnika zmienności przedstawiono w tabeli 4:

Tabela 4

Współczynnik zmienności ROE w latach 2010–2012

Rok	2010	2011	2012
Współczynnik zmienności ROE	79,48	82,19	154,04

Źródło: opracowanie własne.

Wartość współczynnika zmienności systematycznie rosła, co pokazuje, iż analizowane przedsiębiorstwa stawały się coraz mniej wewnętrznie jednorodne pod względem zyskowności kapitału własnego, czyli korzyści przynoszonych bezpośrednio udziałowcom.

W roku 2010 przeciętna wartość ROA wynosiła 4,46%, czyli była bardzo wysoka, odchylenie standardowe przyjmowało wartość 3,20%, zaś współczynnik zmienności – 71,80%, czyli zróżnicowanie przedsiębiorstw pod względem zyskowności aktywów było bardziej umiarkowane.

W roku 2011 średnia wartość ROA wynosiła 3,67%, czyli badane przedsiębiorstwa osiągały wysoką zwrotność aktywów, odchylenie standardowe – 3,24%, współczynnik zmienności – 88,28%. Przedsiębiorstwa charakteryzowały się wysoką zyskownością aktywów, znacznie niższym zróżnicowaniem pod względem zyskowności aktywów niż w 2012 roku.

ROA w 2012 roku w przypadku 14 przedsiębiorstw osiągała lub przekraczała wielkość 1,8%. W przypadku 12 przedsiębiorstw ta wielkość była dodatnia, ale niższa od 1,8%, natomiast w przypadku 3 podmiotów była ujemna. Średnia wartość ROA wynosiła w 2012 roku 2,14%, czyli była zadowalająca. Odchylenie standardowe wynosiło 2,82%, współczynnik zmienności – 131,57%. Wartość ROA była zadowalająca, jednak w 2012 roku badane podmioty były pod tym względem bardzo zróżnicowane.

W badanym okresie średnia ROA zmieniała się, jak ukazano to w tabeli 5.

Tabela 5

Zmiany średniej wartości ROA w analizowanym okresie

Rok	2010	2011	2012
Średnia wartość ROA w %	4,46	3,67	2,14

Źródło: opracowanie własne.

Rentowność netto aktywów w badanym okresie spadała, ale zachowując na koniec badanego okresu satysfakcjonującą wielkość. Zmniejszanie się rentowności netto aktywów następowało jednak wolniej niż rentowności kapitału własnego.

Zróznicowanie podmiotów pod względem zyskowności aktywów systematycznie wzrastało. Co więcej, w roku 2011 szybciej wzrastała ona niż zyskowność kapitału własnego, natomiast w 2012 roku wolniej niż zyskowności kapitału własnego, co zobrazowano w tabeli 6.

Tabela 6

Wartość współczynnika zmienności ROA w latach 2010–2012

Rok	2010	2011	2012
Współczynnik zmienności ROA	71,80	88,28	131,57

Źródło: opracowanie własne.

W roku 2010 wielkość zadłużenia kapitału własnego 1,1 nie została przekroczona w przypadku 17 przedsiębiorstw, w 4 przedsiębiorstwach przekroczyła 2,0, natomiast w przypadku 8 przedsiębiorstw zawierała się w przedziale (1,1;2,0). Średnia wartość wskaźnika zadłużenia kapitału własnego wynosiła 1,00, czyli była najniższa w analizowanym okresie, odchylenie standardowe wynosiło 0,63, wartość współczynnika zmienności zaś 63%. Zadłużenie w 2010 roku było więc najniższe i przedsiębiorstwa były pod tym względem do siebie podobne.

W roku 2011 wielkość ZKW 1,1 nie została przekroczona w przypadku 17 przedsiębiorstw, w 5 przedsiębiorstwach przekraczała wielkość 2,0, natomiast w przypadku 7 przedsiębiorstw zawierała się w przedziale (1,1;2,0). Średnia wartość wskaźnika zadłużenia kapitału własnego wynosiła 1,10, czyli osiągała dokładnie wielkość neutralną, odchylenie standardowe wynosiło 0,80, wartość współczynnika zmienności zaś 72,94%. Zadłużenie w 2011 roku było więc nieznacznie wyższe niż w 2010 roku, natomiast przedsiębiorstwa były znacznie bardziej zróżnicowane pod względem zadłużenia niż w 2010 roku.

Zadłużenie kapitału własnego w analizowanej grupie przedsiębiorstw w 2012 roku nie przekraczało wielkości 1,1 w przypadku 18 przedsiębiorstw, w odniesieniu do 3 przedsiębiorstw przekraczało 2,0, zaś w 8 przedsiębiorstwach zawierało się w przedziale (1,1;2,0). Średnia wartość zadłużenia kapitału własnego wynosiła 1,07, czyli praktycznie była bliska wielkości neutralnej. Odchylenie standardowe wynosiło 0,75, wartość współczynnika zmienności – 69,99%. Oznacza to, iż zróżnicowanie przedsiębiorstw pod względem zadłużenia było umiarkowane – kształtowało się na poziomie nieco niższym od połowy zróżnicowania pod względem ROE.

Zmiana zadłużenia kapitału własnego kształtowała się w czasie, co przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7

Średnia wartość zadłużenia kapitału własnego
w latach 2010–2012

Rok	2010	2011	2012
Średnia wartość ZKW	1,00	1,10	1,07

Źródło: opracowanie własne.

Zadłużenie wzrosło w 2011 roku o 10% w stosunku do roku 2010 i nieznacznie spadło w 2012 roku. Zmniejszyła się w 2012 roku liczba najbardziej zadłużonych przedsiębiorstw. Zadłużenie ukształtowało się w okolicach wielkości neutralnej, nieznacznie w kierunku pożądanym.

W roku 2010 przeciętna wartość współczynnika płynności szybkiej wynosiła 1,46, odchylenie standardowe – 0,75, zaś wartość współczynnika zmienności – 51,41%.

W roku 2011 średnia płynność szybka wynosiła 1,51, była więc nieco niższa niż w 2012 roku, odchylenie standardowe – 0,83, zaś współczynnik zmienności – 54,67%.

Wskaźnik płynności szybkiej w 2012 roku w odniesieniu do 21 przedsiębiorstw przekraczał jedność, a w przypadku 2 przedsiębiorstw był niższy niż 0,06. Średnia wartość tego wskaźnika wynosiła 1,53, odchylenie standardowe – 0,82, zaś wartość współczynnika zmienności – 53,56%. Oznacza to, iż przedsiębiorstwa charakteryzowały się wysoką płynnością finansową i były pod względem płynności do siebie relatywnie zbieżne.

Kształtowanie się średniego poziomu oraz wartości współczynnika zmienności wskaźnika płynności szybkiej w czasie zobrazowano w tabeli 8.

Tabela 8

Średnia wartość i współczynnik zmienności płynności szybkiej
w latach 2010–2012

Rok	2010	2011	2012
Średnia wartość PS	1,46	1,51	1,53
Wartość współczynnika zmienności PS	51,41	54,67	53,60

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższych danych wynika, iż płynność finansowa analizowanych jednostek była wysoka i systematycznie rosła, a zróżnicowanie jednostek pod względem płynności finansowej było stosunkowo średnie.

Analiza sytuacji finansowej badanych przedsiębiorstw z wykorzystaniem miary syntetycznej

Do kompleksowej analizy sytuacji finansowej ocenianych przedsiębiorstw wykorzystano miarę syntetyczną m^3 skorygowaną na skutek zmian stóp procentowych i dostępności danych:

$$m = \frac{1}{4} \left(\frac{X_1}{0,03} + \frac{X_2}{0,018} + \frac{X_3}{1,00} + \frac{1,2}{X_4} \right), \quad (1)$$

gdzie:

- X_1 – rentowność kapitału własnego,
- X_2 – rentowność netto majątku,
- X_3 – wskaźnik płynności szybkiej,
- X_4 – zadłużenie kapitału własnego.

Wielkością krytyczną miary syntetycznej oddzielającą zadowalającą sytuację finansową od niezadowalającej jest 1,0. Im miara (1) przyjmuje wyższe wartości, tym sytuacja finansowa jest lepsza. Wartości miary syntetycznej obliczonej dla badanych przedsiębiorstw za lata 2010–2012 przedstawiono w tabeli 9.

³ S. Lisek, *Wykorzystanie metod wielowymiarowej analizy porównawczej w procesie diagnozowania sytuacji finansowej przedsiębiorstwa*, rozprawa doktorska, Szczecin 2008, s. 140.

Tabela 9

Wartości miary m

Przedsiębiorstwo	Miara m rok		
	2010	2011	2012
OSM Krasnystaw	4,07	3,33	3,20
Mlekovita	2,10	2,14	1,95
OSM Skała	1,36	1,78	1,74
Bakoma	3,54	2,42	3,40
OSM Rokitnianka	2,42	1,62	1,35
OSM Śrem	1,38	1,13	1,26
S.M. Bielmlek	2,51	1,50	0,31
S.M. Ryki	1,48	1,88	1,60
OSM Jasienica Rosielna	4,07	3,33	3,20
S.M.U. Strzałkowo	2,08	1,72	2,20
Mlekpól	1,49	1,57	1,45
Spomlek	0,35	0,48	1,00
OSM Maluta	2,93	2,63	1,86
OSM Piątnica	1,86	1,22	1,25
OSM Czarnków	2,78	2,79	1,54
OSM Limanowa	0,52	1,12	0,99
Cuiavia OSM	3,09	0,73	-0,63
S.M. Gostyń	1,35	1,46	0,25
OSM Wart – Milk	1,13	0,41	0,43
OSM Głuchów	0,92	0,75	0,53
OSM Grodzisk Mazowiecki	2,79	2,34	2,13
OSM Sanniki	0,97	0,87	0,93
OSM Olesno	3,57	1,94	-0,37
Zott Polska	4,05	5,05	3,91
S. M. DEMI	0,75	0,67	0,57
OSM Międzybórz	2,39	1,85	1,33
S. S. D. M.	2,54	3,09	2,30
S. M. Mleczwart	2,25	4,02	1,59
OSM Łowicz	0,71	0,57	0,58

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych przedsiębiorstw.

Należy stwierdzić, iż w 2010 roku z 29 przedsiębiorstw 6 charakteryzowało się sytuacją finansową niekorzystną (m poniżej 1,0). Dobrą pozycję finansową miały 23 przedsiębiorstwa. W 2011 roku 7 przedsiębiorstw zaliczono do grupy o niekorzystnej sytuacji finansowej. Reszta tworzyła grupę o korzystnej sytuacji finansowej. W 2012 roku 10 z 29 przedsiębiorstw należało do grupy o niekorzystnej sytuacji finansowej, w przypadku 2 przedsiębiorstw miara m była ujemna.

Wartość średnia miary syntetycznej określająca sytuację finansową wynosiła w 2010 roku 2,12, co oznacza, iż kondycję finansową przedsiębiorstw przemysłu mleczarskiego można określić mianem bardzo dobrej. Odchylenie standardowe wynosiło 1,11, zaś wartość współczynnika zmienności – 52,26%. Oznacza to, iż stopień dywersyfikacji przedsiębiorstw ze względu na ich kondycję finansową nie był relatywnie duży.

Przeciętna wartość miary syntetycznej w 2011 roku wynosiła 1,88, czyli była nadal dość wysoka, ale jednak wyraźnie niższa niż w 2010 roku. Odchylenie standardowe wynosiło 1,12, zaś wartość współczynnika zmienności – 59,83%, co oznacza, iż stopień zróżnicowania przedsiębiorstw ze względu na sytuację finansową wzrastał.

W roku 2012 średnia wartość miary syntetycznej wynosiła 1,44, co stanowiło wielkość ocenioną również pozytywnie, jednak wyraźnie niższą niż w 2011 roku, a będącą zaledwie 68% wielkości z 2010 roku. Odchylenie standardowe wynosiło 1,08, zaś wartość współczynnika zmienności – 75,07%. Oznacza to, że wzrastał stopień zróżnicowania pomiędzy przedsiębiorstwami ze względu na ich kondycję finansową.

Zmiany w czasie średniej wartości i współczynnika zmienności miary syntetycznej przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10

Średnia wartość i współczynnik zmienności m

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Średnia wielkość m	2,12	1,88	1,44
Współczynnik zmienności m (w %)	52,26	59,83	75,07

Źródło: opracowanie własne.

Średnia wielkość m wskazuje, iż sytuacja finansowa badanej grupy przedsiębiorstw systematycznie się pogarszała. W 2012 roku dynamika spadku m była wyższa niż w 2011 roku, jednak mimo systematycznego pogarszania się sytuacji finansowej badanej grupy przedsiębiorstw ich aktualny stan można ocenić pozytywnie (m w 2012 roku wynosił 1,44 wobec wartości neutralnej 1). Współczynnik zmienności m mówi, iż zróżnicowanie przedsiębiorstw pod względem ich sytuacji finansowej rosło systematycznie, najsilniej w 2012 roku.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza pokazuje, iż równoległe z niekorzystnymi zmianami na rynku pracy zachodzą podobne zmiany w kształtowaniu się kondycji finansowej przedsiębiorstw pracujących w branży mleczarskiej.

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw branży mleczarskiej ulegała w badanym okresie systematycznemu pogorszeniu. Pogorszenie to jest w głównej mierze wynikiem zmniejszenia się rentowności netto kapitału własnego i rentowności netto aktywów. Ten wniosek nasuwa analiza zmian w czasie wielkości diagnostycznych, ponieważ zadłużenie kapitału własnego i płynność szybka nie ulegały istotnym zmianom. Należy również stwierdzić, iż przedsiębiorstwa pod względem sytuacji finansowej stają się coraz bardziej zróżnicowane.

Warto jednak podkreślić, że mimo niekorzystnych zmian sytuacja finansowa przedsiębiorstw mleczarskich na koniec badanego okresu nadal była dobra. Pogarszanie się sytuacji finansowej wskazuje, iż niekorzystne zmiany na rynku pracy prawdopodobnie skłaniają klientów do oszczędności przy zakupach produktów droższych, wyższego rzędu. Natomiast dobra sytuacja na koniec 2012 roku informuje, iż produkcja dóbr podstawowych pozwala zachować efektywność ekonomiczną mimo niekorzystnych zmian w otoczeniu gospodarczym przedsiębiorstwa.

Bibliografia

- Bednarski L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2007.
- Lisek S., *Mierniki syntetyczne w procesie diagnozowania sytuacji finansowej przedsiębiorstwa*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2009, nr 542.
- Lisek S., *Wykorzystanie metod wielowymiarowej analizy porównawczej w procesie diagnozowania sytuacji finansowej przedsiębiorstwa*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Szczecin 2008.

**ANALYSIS OF THE POLISH DIARY ENTERPRISE'S FINANCIAL SITUATION
CHANGES IN THE YEARS 2010–2012**

Keywords: unemployment, diary industry, company's financial situation

SUMMARY

In the years 2010–2012 there were difficult changes on the labour market in Poland. Diary company's final clients are households, who are strong depended on labour market. This article is about, how changes financial situation of the diary's enterprises in comparison with the labour market's changes. It was done using synthetic measure of the diary's companies, mostly cooperatives. In result financial situation diary's enterprises, worsened, but on the end of the 2012 year was still good.